

FAQ

Què és l'*Instrumentum laboris* (IL)?

Com diu la paraula llatina, l'IL és en primer lloc una **instrument de treball** per als participants en el treball de la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes. En aquest sentit, l'IL **no suggereix respostes, sinó que constata, articula algunes intuïcions que han sorgit en el procés, obre interrogants i convida a l'aprofundiment.**

Per tant **també és un document per al discerniment** dels participants en l'Assemblea d'octubre de 2023. De fet, a diferència de sínodes anteriors per als que l'IL era un document a esmenar, millorar, per arribar a un nou document, l'actual IL està pensat sobretot com a suport a la metodologia amb la que l'assemblea treballarà. Tot i ser el fruit complet del discerniment fet a partir dels documents ja redactats, la lectura i la reflexió sobre l'IL pot complementar-se amb el *Document preparatori*, les síntesis nacionals, el *Document de treball per a l'etapa continental* i els set documents de les Assemblees continentals, sense oblidar la del Sínode digital.

Com s'ha arribat a l'IL?

L'IL constitueix un primer –però no conclusiu– punt d'arribada del procés sinodal ja que és fruit del discerniment començat amb la consulta del Poble de Déu a nivell local. Els fruits d'aquesta consulta es van recollir primer a nivell diocesà, després es van sintetitzar i es van enviar a les Conferències episcopals i els Sínodes de les Esglésies orientals catòliques. Al seu torn, aquests van redactar una síntesi que es va enviar a la Secretaria General del Sínode l'agost de 2021.

A partir de la lectura i l'anàlisi dels documents així recollits, un grup ampli d'experts va redactar el *Document de treball per a l'etapa continental* (DTC). Després, el DTC es va retornar a les Esglésies locals de tot el món, convidant-les a confrontar-s'hi i després trobar-se i dialogar en les set Assemblees continentals, mentre continuava l'activitat del Sínode digital. L'objectiu era centrar-se en les intuïcions i les tensions que ressonen amb més gran intensitat en l'experiència de l'Església en cada continent, i identificar les prioritats, des de la perspectiva de cada continent, que s'han de tractar en l'Assemblea del Sínode d'octubre de 2023. D'aquesta manera, cada Assemblea continental, així com el Sínode digital, va elaborar un Document final. A partir de tot el material recollit durant la fase de l'escolta, especialment dels documents finals de les Assemblees continentals, es va redactar l'IL.

Qui ha redactat l'IL?

Com qualsevol altre document del procés sinodal de la Secretaria General del Sínode, l'IL és fruit d'un treball que ha implicat un gran nombre de persones de diferents parts del món i amb competències diverses. En primer lloc, els membres de la Comissió preparatòria de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes, constituïda el 15 de març pel Secretari General de la Secretaria General del Sínode, però també els membres del XV Consell Ordinari de la Secretaria General del Sínode que, acompanyats per alguns consultors i oficials de la mateixa Secretaria, es van reunir també amb un seguit de prefectes i secretaris dels dicasteris vaticans. Finalment, l'IL es va enviar a diversos teòlegs, canonistes i altres experts, i a tots els prefectes dels dicasteris vaticans per a una última verificació i per tal d'aportar-hi esmenes.

En aquest sentit, l'IL es pot considerar veritablement un document de l'Església que ha sabut dialogar amb diferents sensibilitats i àmbits pastorals.

Com està estructurat l'IL?

L'estructura de l'IL relaciona l'experiència viscuda amb les qüestions, i està molt lligada a l'ús que se'n farà durant els treballs de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes.

L'IL està format per **un text i quinze fitxes de treball**. Junts recullen els fruits de l'itinerari sinodal recorregut fins ara pel Sínode tot responent a la pregunta guia fonamental: «Com es realitza avui, a diversos nivells (des del local a l'universal) aquest “caminar junts” que permet a l'Església anunciar l'Evangelí, d'acord amb la missió que li va ser confiada; i quins passos ens convida a fer l'Esperit per a créixer com a Església sinodal?» (*Document preparatori 2*).

L'IL no desenvolupa una comprensió teòrica del concepte “sinodalitat”, sinó que fa emergir una visió dinàmica de la vida i la missió de l'Església, articulant la varietat de formes en què s'experimenta i s'entén la sinodalitat en diferents parts del món, i que s'ha d'aprofundir encara més. El text i les fitxes de treball posen en evidència les característiques de l'Església sinodal, que han sorgit a través de l'experiència d'aquests dos anys, i el camí a seguir que s'ha identificat com a element clau per a esdevenir cada vegada més una Església sinodal (**Apartat A**); a continuació, es destaquen les tres qüestions prioritàries que han sorgit de tot el procés i que requereixen un discerniment més aprofundit (**Apartat B**).

Les **tres qüestions prioritàries**, que seran al centre del treball de l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023 estan vinculades a les tres paraules que constitueixen el tema del Sínode: la qüestió de com créixer en **comunió** acollint tothom, sense excloure ningú, amb fidelitat a l'Evangelí; la qüestió sobre els camins concrets de corresponsabilitat, reconeixent i valorant la contribució de cada batejat en vista a la **missió** comuna; la identificació d'estructures i dinàmiques de govern a través de les quals articular en el temps **participació** i autoritat en una Església sinodal missionera. Cada una d'aquestes tres prioritats es desenvolupa en cinc fitxes de treball: es tracta de cinc aproximacions diverses a la mateixa qüestió, que permeten apreciar i considerar millor en el discerniment la diversitat de les persones i els contextos socials, culturals i religiosos tal com van sorgir al llarg del procés.

Cada fitxa presenta una breu reflexió, fruit del discerniment realitzat al llarg del procés sinodal. A continuació es planteja la pregunta de fons per al discerniment que s'ha realitzat en les diferents sessions de treball i algunes idees per a la pregària i la reflexió preparatòria de cada membre de l'assemblea. En la majoria dels casos, es tracta de veritables preguntes, que sempre cal situar-les en la perspectiva que indica la pregunta fonamental de com respondre a la crida de l'Esperit a créixer com a Església sinodal.

El conjunt de l'IL testimonia l'experiència de fe del Poble de Déu i els punts sobre els quals se sent cridada a donar passos nous per a aprofundir la pràctica de la dimensió sinodal de l'Església. El veritable protagonista és l'Esperit Sant, que ha acompanyat i guiat el camí i ha infós l'esperança i la confiança per a seguir endavant, perquè puguem créixer com a Església sinodal missionera que anuncia l'Evangelí, en fidelitat a la tasca que el Senyor li ha confiat.

Com s'utilitzarà l'IL durant l'Assemblea?

El treball de la primera sessió de la XVI Assemblea General del Sínode dels Bisbes s'organitzarà en sessions plenàries i en grups de treball. Es tracta de grups de treball lingüístics, formats per unes 12 persones.

El treball de l'Assemblea s'organitzarà al voltant de quatre mòduls. El primer es refereix a la primera part de l'IL, la que duu per títol «Per una Església sinodal», els altres tres mòduls correspondran als tres àmbits teològic-pastorals (comunió, missió, participació) segons la subdivisió traçada per l'IL.

Ja que cada membre de l'Assemblea formarà part només d'un grup de treball per a cada mòdul, participarà en l'aprofundiment d'una de les cinc pistes de cadascun d'aquests tres mòduls. Es demanarà als membres de l'Assemblea que indiquin les seves preferències i els grups de treball es formaran en conseqüència, tenint compte també la variable lingüística. Totes les pistes segueixen la mateixa estructura: comencen amb una ràpida contextualització del tema, expressat pel títol, no de manera general, sinó a partir del que va sorgir en la primera fase; després, formulen una pregunta per al discerniment, que serà la base del treball dels grups; finalment, ofereixen algunes idees per a aprofundir i concretar la temàtica, que podran ser especialment útils durant la preparació.

El compromís que es demana a l'Assemblea i als seus membres serà el de **mantenir la tensió entre la visió de conjunt**, que caracteritza el treball a partir de l'apartat A, i **la identificació dels passos a fer**, necessàriament concrets, als que apunta en canvi el treball de l'apartat B.

De fet, l'IL proposa d'una manera original l'articulació de la Constitució pastoral *Gaudium et spes*, que també consta de dues parts, de naturalesa i enfocament diferents, «però és un tot unitari» (GS, nota 1). Des d'aquest punt de vista, la Constitució conciliar pot ser una inspiració per al treball de l'Assemblea.

Com poden utilitzar l'IL els grups sinodals i, en general, els fidels que no participaran a l'Assemblea d'octubre?

L'IL s'adreça principalment als participants en la primera sessió de la XVI Assemblea General del Sínode dels Bisbes. Tanmateix, també és una instrument valuós per als diferents grups a nivell diocesà i nacional, perquè puguin continuar el seu camí de reflexió i discerniment sobre com caminem junts com a Església; i dur a terme iniciatives eclesials.

Per exemple, l'IL pot esdevenir una oportunitat especial per a una trobada, fins i tot virtual, entre els membres de l'Assemblea i, almenys, l'equip nacional en la fase de preparació prèvia a l'encontre d'octubre. D'aquesta manera, es podrà fer tangible la funció representativa dels membres de l'Assemblea.

On puc trobar l'IL?

L'*Instrumentum laboris* està disponible en diversos idiomes a les pàgines web oficials de la Secretaria General del Sínode (www.synod.va), on s'ha creat una secció *ad hoc* per al treball de l'Etapa Universal que, a més de l'IL, conté un FAQ (preguntes freqüents), infografies i altres documents útils no només per a la preparació dels membres de l'Assemblea, sinó també per a qualsevol persona o grup que vulgui aprofundir en el tema de l'Església sinodal. En particular, es recomana la lectura de la Constitució apostòlica *Episcopalis communio* i dels dos documents de la Comissió Teològica Internacional, *La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església* (2018) i *El sensus fidei en la vida de*

l'Església (2014). Altres materials provinents de grups sinodals d'arreu del món es poden trobar a la pàgina web: www.synodresources.org

L'*Instrumentum laboris* en la seva versió catalana el podeu trobar a:

http://giec.tarraconense.cat/wp-content/uploads/sites/97/2023/07/PAGINAT_CAT_INSTRUMENTUM-LABORIS-A4.pdf

Instrumentum laboris (IL)

Una síntesi

Naturalesa de l'*Instrumentum laboris*

Com diu la paraula llatina, l'IL és en primer lloc un **instrument de treball**, un document **per al discerniment** dels participants en el treball de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes. En aquest sentit, l'IL **no proposa respostes**, sinó que apunta, obre i convida a l'aprofundiment. L'IL arriba al final d'un llarg procés d'escolta del Poble de Déu en les Esglésies locals i de les etapes successives de discerniment per les Conferències episcopals i les Assemblees continentals. Tanmateix, l'IL **no és una síntesi** del camí fet fins ara, sinó més aviat **el resultat (el fruit de l'experiència)** del que s'ha après sobre la **naturalesa de l'Església sinodal**. L'IL també és el **fruit d'un discerniment** sobre les qüestions-tensions que s'han d'explorar que es consideren necessàries d'aprofundir per a aconseguir la conversió sinodal de l'Església d'una manera evident i permanent.

També en aquest cas, la pregunta al voltant de la qual gira tot el document és la mateixa des de l'inici del procés sinodal, tal com es formula en el n. 2 del *Document preparatori* (DP): «*Com es realitza avui, a diversos nivells (des del local a l'universal) aquest "caminar junts" que permet a l'Església anunciar l'Evangelí, d'acord amb la missió que li va ser confiada; i quins passos ens convida a fer l'Esperit per a créixer com a Església sinodal?*».

El conjunt de l'IL testimonia l'experiència de fe del Poble de Déu i els punts sobre els quals se sent cridat a donar nous passos per a aprofundir en la pràctica de la dimensió sinodal de l'Església. L'autèntic protagonista és l'Esperit Sant, que ha acompanyat i guiat el camí i infós l'esperança i la confiança per a anar endavant perquè puguem créixer com a Església sinodal missionera que anuncia l'Evangelí, amb fidelitat a la tasca que el Senyor li ha confiat.

Estructura del document i metodologia de l'Assemblea

L'estructura de l'IL està estretament lligada a l'ús que se'n farà durant els treballs de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes.

L'IL està format per **un text i quinze fitxes de treball**. Junts reuneixen els fruits de l'itinerari sinodal realitzat fins a aquest moment en resposta a la pregunta guia fonamental (DP 2).

L'IL no desenvolupa una comprensió teòrica del terme "sinodalitat", però sí que en fa emergir una visió dinàmica, que articula la varietat de formes en què s'experimenta i es comprèn la sinodalitat en les diferents parts del món i que demana ser aprofundida posteriorment.

El text i les fitxes de treball destaquen **les característiques de l'Església sinodal**, sorgides a través de l'experiència d'aquests dos anys, i **el camí a seguir** que s'ha identificat com a element clau per a esdevenir cada vegada més una Església sinodal (**Apartat A**); a continuació, es destaquen **les tres qüestions prioritàries** que han sorgit de tot el procés i que requereixen un discerniment més aprofundit (**Apartat B**).

Les tres qüestions prioritàries que seran al centre del treball de l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023 estan lligades a les tres paraules que conformen el tema del Sínode: la qüestió de com créixer en **comunió** acollint tothom, sense excloure ningú, en fidelitat a l'Evangelí; la qüestió de les vies concretes de corresponsabilitat, reconeixent i valorant la contribució de cada batejat en vista a la

missió comuna; la identificació d'estructures i dinàmiques de govern a través de les quals articular en el temps la *participació* i l'autoritat en una Església sinodal missionera.

Cada una d'aquestes tres prioritats es desenvolupa en cinc fitxes de treball: es tracta de cinc aproximacions diferents al mateix tema, que permeten apreciar i considerar millor en el discerniment la diversitat de les persones i els contextos socials, culturals i religiosos, tal com van sorgir durant el procés.

Cada fitxa presenta una breu reflexió fruit del discerniment dut a terme al llarg de tot el procés sinodal. A continuació es planteja la pregunta de fons per al discerniment a realitzar en les diferents sessions de treball i algunes idees per a la pregària i la reflexió preparatòria de cada membre de l'Assemblea. En la majoria dels casos, són veritables preguntes, però que s'han de situar sempre en la perspectiva de la pregunta fonamental de com respondre a la crida de l'Esperit a créixer com a Església sinodal.

De fet, l'IL proposa d'una manera original l'articulació de la Constitució pastoral *Gaudium et spes*, que també consta de dues parts, de naturalesa i enfocament diferents, «però és un tot unitari» (GS, nota 1). Des d'aquest punt de vista, la Constitució conciliar podrà ser, doncs, inspiració per al treball de l'Assemblea.

A qui s'adreça el document?

L'IL és un **document de treball**, un document per al discerniment **dirigit principalment als participants en** la XVI Assemblea General del Sínode dels Bisbes. Al mateix temps, l'IL s'ha d'entendre com un **document de preparació en vista** a l'Assemblea, és a dir, per a la preparació dels mateixos participants a l'Assemblea. Per això, l'IL és també un instrument que els grups sinodals, constituïts a l'inici del procés sinodal, poden utilitzar per a continuar la seva reflexió i dur a terme iniciatives eclesials. En particular, cada una de les fitxes de la segona macro secció pot ser analitzada, pregada i reflexionada per separat, tot i que sempre es recomana utilitzar-la tenint en compte el conjunt de les cinc fitxes de l'àmbit teològic-pastoral escollit.

La publicació de l'IL, a més de respondre a una necessitat de transparència tal com s'ha demanat i promogut al llarg de tot el procés sinodal, constitueix una oportunitat real per a teixir relacions entre els grups sinodals i els membres de l'Assemblea que els representaran. L'IL vol afavorir la participació en la dinàmica sinodal a nivell local i regional, a l'espera que els resultats de l'Assemblea d'octubre aportin elements addicionals i autoritzats sobre els que les Esglésies locals seran cridades a pregar, reflexionar, actuar i donar la seva pròpia aportació.

El contingut de l'IL

PRÒLEG

L'IL comença amb una breu introducció que recorda el camí realitzat des del 10 d'octubre de 2021, quan el papa Francesc va convocar tota l'Església en Sínode. D'aquesta manera, es recorren les diverses etapes que ha realitzat el Poble de Déu en camí.

En primer lloc, la consulta al Poble de Déu de l'**Etapa local** del procés sinodal que, a partir de contextos i àmbits vitals, han iniciat les Esglésies locals de tot el món, a partir de la pregunta fonamental formulada en el n. 2 del *Document preparatori* (DP): «*com es realitza avui, a diversos nivells (des del local a l'universal) aquest "caminar junts" que permet a l'Església anunciar l'Evangelí, d'acord amb*

la missió que li va ser confiada; i quins passos ens convida a fer l'Esperit per a créixer com a Església sinodal?». A partir de les contribucions fetes per les Esglésies locals, les Conferències episcopals i els organismes de comunió de les Esglésies orientals *sui iuris* van fer un discerniment, elaborant síntesis que van ser la base per a la redacció del *Document de treball per a l'etapa continental* (DTC). L'**Etapa continental** es va articular en la celebració de set assemblees en les que van participar les Esglésies d'una mateixa regió continental. Aquesta etapa ha permès tocar de primera mà la catolicitat de l'Església que, en la varietat d'edats, sexes i condicions socials, manifesta una extraordinària riquesa de carismes i vocacions eclesials i conserva un tresor de diferències de llengües, cultures, expressions litúrgiques i tradicions teològiques. Aquesta riquesa representa el do que cada Església local ofereix a totes les altres (cf. LG 13). Una vegada conclosa la primera fase, es va fer evident que el mètode sinodal d'escolta i discerniment permetia realment posar en relació i valorar carismes i vocacions eclesials sense caure en la uniformitat. Al mateix temps, ha posat en evidència algunes tensions que poden impulsar cap a una unitat més gran (cf. EG 221), per a esdevenir fonts d'energia i no deteriorar-se en polaritzacions destructives. Però, sobretot, han renovat la consciència que esdevenir una Església cada vegada més sinodal representa la identitat, la vocació i el destí de l'Església: caminar junts, és a dir, fer sínode, és el camí per a ser veritablement deixebles i amics d'aquell Mestre i Senyor que va dir d'ell mateix: «Jo soc el camí» (Jn 14,6).

El pròleg continua subratllant l'estructura i la funció de l'IL en relació a la dinàmica de l'Assemblea.

L'IL és en primer lloc **una instrument de discerniment** al servei del desenvolupament de l'Assemblea sinodal i de la seva preparació. Així, l'estructura de l'IL s'inspira en la dinàmica dels seus treballs. El treball se subdividirà en quatre mòduls, a l'interior dels quals estan previstos tant treballs en grup (*circuli menori*) com sessions plenàries. Cadascun dels quatre mòduls tindrà com a tema un dels apartats de l'IL.

PRIMERA PART DE L'IL – PER UNA ESGLÉSIA SINODAL

La primera macro secció de l'IL està dedicada a l'Església sinodal, tal com ha estat entesa i, sobretot, tal com s'ha viscut en l'experiència del procés sinodal.

Una experiència integral

L'experiència és la clau interpretativa del procés sinodal. Per a comprendre l'estil de l'Església sinodal, cal partir de la consciència que el veritable protagonista de tot el procés és l'Esperit Sant.

Els qui han participat en el procés sinodal, l'han reconegut i viscut com una oportunitat per a l'encontre en la fe de germans i germanes que, a través de l'escolta mútua, han pogut posar-se a l'escolta de l'Esperit, creixent en el seu vincle amb el Senyor i en el seu amor per l'Església. L'experiència sinodal ha obert un horitzó d'esperança per a l'Església, un signe clar de la presència i de l'acció del Esperit que la guia en el història en el seu camí cap al Regne. El procés sinodal ha mostrat com l'estil sinodal constitueix l'espai en el que esdevé practicable la manera evangèlica de tractar qüestions que sovint es plantegen en clau reivindicativa o per a les que no hi ha un lloc d'acollida i discerniment en la vida de l'Església d'avui.

El procés sinodal ha permès —precisament a través de l'experiència de la sinodalitat— una millor comprensió del que és la sinodalitat.

D'aquesta manera, un terme tan abstracte o teòric com ara "sinodalitat" ha començat a **encarnar-se en una experiència concreta**. De l'escolta del Poble de Déu sorgeix una progressiva apropiació i comprensió de la sinodalitat "des de dins", que no deriven de l'enunciació d'un principi, d'una teoria o una fórmula, sinó que es mou des de la disponibilitat a entrar en un procés dinàmic de parlar, escoltar i dialogar de manera constructiva.

Els signes de l'Església sinodal

L'experiència de la sinodalitat com s'ha experimentat en el procés permet identificar alguns elements que es poden percebre com a constitutius de l'Església sinodal.

- **Una Església sinodal és una Església que reconeix la dignitat baptismal comuna**, és a dir, que reconeix la dignitat comuna derivada del baptisme, que fa de tots els fidels fills de Déu, membres de la seva família i, per tant, germans i germanes en Crist, habitats per l'únic Esperit i enviats a l'única missió de l'Església. **Una Església sinodal no es pot comprendre si no és en l'horitzó de la comunió, que sempre també és missió** d'anunciar i encarnar l'Evangeli en totes les dimensions de l'existència humana. Per això cal construir un espai –entès com **institucions, estructures i procediments**– en què la dignitat baptismal comuna i la corresponsabilitat en la missió **no només s'afirmin, sinó que s'exercitin i es practiquin**;
- **Una Església sinodal és una Església que escolta i de l'escolta**: és una escolta de l'Esperit a través de l'escolta de la Paraula i de l'escolta mútua entre les persones i entre les comunitats eclesials. L'escolta que es dona i es rep té una profunditat teològica i eclesial i no només funcional, en el solc de la manera com Jesús escoltava les persones que trobava. Aquest estil d'escolta està cridat a marcar i transformar totes les relacions que la comunitat cristiana estableix entre els seus membres, amb les altres comunitats de fe i amb el societat en el seu conjunt, en particular en relació amb aquells que veuen com la seva veu s'ignora amb més freqüència.
- **Una Església sinodal és una Església que vol ser humil, que sap que té molt a aprendre**, que reconeix els errors que ha comès (crisis relacionades amb abusos sexuals, econòmics, de poder i de consciència). És una invitació a un camí de penediment i conversió.
- **Una Església sinodal és una Església de l'encontre i el diàleg, que no té por de la diversitat, sinó que la valora sense forçar-la a la uniformitat**. El procés sinodal ha destacat la importància no només de promoure **una antropologia relacional** que faciliti i afavoreixi el pas del "jo" al "nosaltres", sinó també de l'encontre i el diàleg amb les altres confessions cristianes, amb els creients d'altres religions i amb les cultures i les societats en què l'Església està inserida.
- **Una Església sinodal és una Església oberta, acollidora i que abraça tothom: és una Església en sortida**, conscient que no hi ha frontera que aquest moviment de l'Esperit no pugui travessar, per atreure tothom en el seu dinamisme.
- **Una Església sinodal és una Església disposada i capaç de gestionar les tensions sense ser-ne aixafada**. Es tracta especialment d'afrontar amb honestedat i sense por la crida a una comprensió més profunda de la relació entre l'amor i la veritat. **La sinodalitat és un camí privilegiat de conversió, perquè reconstitueix l'Església en la unitat**: cura les seves ferides i reconcilia la seva memòria, acull les diferències de les que és portadora i la rescata de divisions infecundes, permetent-li encarnar més plenament la seva vocació de ser «en Crist com

un sacrament, és a dir, signe i instrument de la unió íntima amb Déu i de la unitat de tota la humanitat» (LG 1).

- **Una Església sinodal és una Església inquieta perquè és conscient que és vulnerable i incompleta.** No es tracta d'un problema a resoldre, sinó d'un inexhaurible i sant misteri de Déu per al qual hem de romandre oberts a les seves sorpreses mentre caminem en la història cap al Regne. Això també s'aplica a les preguntes que el procés sinodal ha fet aflorar: requereixen escolta i atenció, sense afanyar-se a oferir solucions immediates. Portar el pes d'aquestes preguntes no és una càrrega personal, sinó una tasca de tota la comunitat, la vida relacional i sacramental de la qual sovint és la resposta immediata més eficaç.
- **Una Església sinodal és també una Església de discerniment,** en la riquesa de significats que aquest terme assumeix i al que les diferents tradicions espiritual donen relleu. Ser Església de discerniment significa ser espai per a l'acció de l'Esperit, que ens convida a créixer en la capacitat de reconèixer els seus signes.

Conversa en l'Esperit

El procés sinodal ha permès identificar un mètode sinodal de discerniment: la conversa en l'Esperit Sant.

La primera fase ha permès al poble de Déu començar a experimentar el gust del discerniment a través de la pràctica de la conversa en l'Esperit, un mètode indicat en alguns documents com a "conversa espiritual" o "mètode sinodal". Aquest mètode, tal com s'ha anat configurant a través de la seva pràctica en els diferents grups sinodals, s'ha viscut com un moment pentecostal, com una oportunitat d'experimentar ser Església i passar d'escoltar els nostres germans i germanes en Crist a escoltar l'Esperit, que és l'autèntic protagonista del procés sinodal. De fet, a poc a poc la conversa entre germans i germanes en la fe obre l'espai per a un con-sentiment, és a dir, per a escoltar junts a la veu de l'Esperit.

Aquest mètode espiritual forma part de la llarga tradició del discerniment eclesial, que ha expressat una pluralitat de mètodes i plantejaments. Cal subratllar el seu valor exquisidament missioner. Aquesta pràctica espiritual ens permet passar del "jo" al "nosaltres": no perd de vista ni esborra la dimensió personal del "jo", sinó que la reconeix i la insereix en el dimensió comunitària.

La formació a la conversa en l'Esperit és la formació en la manera sinodal de ser Església. Aquesta necessita especialment la formació de dinamitzadors capaços d'acompanyar les comunitats a practicar-la.

Comunió, missió i participació

El procés sinodal que s'ha desenvolupat fins ara ha fer emergir tres prioritats que l'IL il·lustra en relació amb les tres paraules clau del Sínode: comunió, missió, participació, amb un canvi en l'ordre d'aquestes últimes paraules. Es tracta de desafiaments amb els que tota l'Església ha de mesurar-se per a fer un pas endavant i créixer en el seu ser sinodal a tots el nivells i des de la pluralitat de perspectives: demanen ser afrontats des del punt de vista de la teologia i el dret canònic, de la pastoral i l'espiritualitat. Posen en dubte la planificació de les diòcesis, però també les opcions quotidianes i l'estil de vida de cada membre del Poble de Déu.

Es va decidir invertir els termes “missió” i “participació”, perquè el mateix procés sinodal ha permès comprendre que la participació no és un fi en si mateixa, sinó que dibuixa el seu origen i la seva orientació –la seva mateixa raó de ser– en la comunió i la missió. Aquests últimes **s’entrellacen i s’emmirallen mútuament**, empenyent a abandonar una concepció dualista, en la que la comunió es resol a l’interior de l’Església mentre que la missió es pensa únicament com una acció *ad extra*. Al mateix temps, el procés sinodal ha fet créixer la consciència que **l’orientació a la missió constitueix l’únic criteri evangèlicament** fonamentat per a l’organització interna de la comunitat cristiana, la distribució de funcions i tasques i la gestió de les seves institucions i estructures. Per aquest motiu, **la participació només es pot abordar després de les altres dues.**

Primer desafiament – Una comunió que s’irradia: com podem ser més plenament signe i instrument d’unió amb Déu i d’unitat de tota la humanitat?

A l’Església, la comunió no s’ha d’entendre en termes de sociologia de la identitat o d’organització estratègica, sinó que fa referència a la tasca, mai acabada, de construir el “nosaltres” del Poble de Déu. Entrellaça una dimensió vertical, la que *Lumen gentium* anomena «la unió amb Déu», i una altra horitzontal, «la unitat de la humanitat», en un fort dinamisme escatològic. D’aquest moment en rebem una anticipació simbòlica **en l’acció litúrgica**, amb la multiplicitat dels seus ritus que cal promoure i protegir.

És la comunió de l’Església la que permet comprendre el Sínode no com una assemblea representativa i legislativa en analogia amb un parlament, amb les seves dinàmiques de construcció de la majoria, sinó en analogia amb una assemblea litúrgica: en línia amb la tradició ininterrompuda de l’Església, cal recordar que el Sínode se celebra, perquè és un encontre en el que l’Església es posa, en la fe, a l’escolta de l’Esperit.

En el concreció de la nostra realitat històrica, preservar i promoure la comunió requereix assumir la incompletesa de viure **la unitat en la diversitat**. La història produeix divisions, que provoquen ferides que cal que siguin curades i demanen iniciar itineraris de reconciliació de la memòria. En aquest context, **en nom de l’Evangeli, quins vincles s’han de desenvolupar, superant barreres i fronteres, i quins límits s’han de posar, i per a protegir qui? Quines gradualitats són condicions de possibilitat del camí cap a la comunió plena i, en canvi, quines divisions són infecundes?**

Segon desafiament – Corresponsables en la missió: com podem compartir dons i tasques al servei de l’Evangeli?

La missió constitueix l’horitzó dinàmic a partir del qual pensar l’Església sinodal: la porta per a sortir d’ella mateixa i projectar-la en el món. És a dir, la missió permet reviuere l’experiència de la Pentecosta: havent rebut l’Esperit Sant, els apòstols surten del cenacle, el lloc on la comunitat estava reunida, i prenen el paraula per a anunciar Jesús mort i ressuscitat als habitants de Jerusalem. La vida sinodal està arrelada en el mateix dinamisme.

La missió no és màrqueting d’un producte religiós, sinó la **construcció d’una comunitat** les relacions de la qual siguin una transparència de l’amor de Déu i, per tant, la seva mateixa vida esdevingui un anunci.

La missió es refereix a la manera com realment és possible sol·licitar l’aportació de tothom, cadascun amb els seus dons i tasques. La perspectiva de la missió situa els carismes i els ministeris en

l'horitzó d'allò que és comú. **Una Església missionera sinodal té el deure de preguntar-se com pot reconèixer i valorar la contribució que cada batejat pot oferir a la missió, sortint d'ell mateix i participant juntament amb els altres en quelcom més gran.**

Les fitxes de treball relacionades amb aquesta prioritat intenten concretar aquesta qüestió bàsica respecte a temes com el reconeixement de la varietat de vocacions, carismes i ministeris, la promoció de la dignitat baptismal de la dona, el paper del ministeri ordenat i, en particular, la ministeri del bisbe dins de l'Església missionera sinodal.

Tercer desafiament – Participació, tasques de responsabilitat i autoritat: quins processos, estructures i institucions són necessaris en una Església sinodal missionera?

El papa Francesc va recordar a l'inici del procés sinodal (9 d'octubre de 2021) que «comunió i missió corren el risc de quedar-se en termes una mica abstractes si no es cultiva una praxi eclesial que expressi la concreció de la sinodalitat en cada etapa del camí i dels treballs, promovent la implicació real de tots i cadascun» i més endavant «la participació és una exigència de la fe baptismal».

La preocupació pels procediments, les normes i les estructures dins de les quals es pot desenvolupar de manera ordenada, permet que la missió es consolidi en el temps, generant institucions, i allunya la comunió de l'extemporaneïtat emocional. A la dimensió procedimental, que és **una instància de concreció**, la participació afegeix una **densitat antropològica** de gran importància: de fet, expressa la preocupació per la humanització de les relacions en el si del projecte de comunió i del compromís per la missió. Salvaguardar la singularitat del rostre de cadascun, empenyent perquè el pas al “nos-altres” no absorbeixi el “jo” en l'anonimat d'una col·lectivitat indistinta, en l'abstracció dels drets o en la submissió al rendiment de l'organització. La participació és essencialment una expressió de creativitat i aliment de relacions hospitalàries i de promoció en el si de la missió i la comunió.

De la preocupació per la participació brolla la tercera prioritat: **la qüestió de l'autoritat, del seu significat i l'estil del seu exercici dins d'una Església sinodal**. A aquesta pregunta se'n relaciona una segona, carregada de la preocupació per la concreció i l'estabilitat en el temps: **quines modalitats, estructures, institucions són necessàries per a viure ordinàriament una sana articulació entre autoritat i participació en una Església sinodal missionera?**

Tanmateix, l'IL reconeix que les institucions i les estructures no són suficients per a fer que l'Església sigui sinodal: **cal una cultura i una espiritualitat sinodals, animades pel desig de conversió i recolzades per una formació adequada**.

La formació és el mitjà indispensable per a fer del dinamisme del Sínode un model pastoral per a la vida i l'acció de l'Església. Finalment, l'IL destaca la necessitat d'un esforç per a **renovar el llenguatge de l'Església**: en la litúrgia, en la predicació, en la catequesi, en l'art sacre, així com en totes les formes de comunicació adreçades tant als seus membres com a l'opinió pública més àmplia, fins i tot a través dels mitjans de comunicació nous i antics.

SEGONA PART DE LA IL – LES FITXES TEMÀTIQUES

Per a acompanyar la preparació i estructurar el treball de l'Assemblea, s'han prepara't cinc fitxes per a cada prioritat. Cadascuna d'elles representa una porta d'entrada al tractament de la qüestió de fons, permetent abordar-la des de perspectives diferents però complementàries, en connexió

amb diferents aspectes de la vida de l'Església que han sorgit gràcies al treball de les Assemblees continentals.

B 1. Una comunió que s'irradia: com podem ser més plenament signe i instrument d'unió amb Déu i d'unitat de tota la humanitat?

- B 1.1 De quina manera el servei de la caritat i el compromís per la justícia i la cura de la casa comuna alimenten la comunió en una Església sinodal?
- B 1.2 Com una Església sinodal pot fer creïble la promesa que «l'amor i la veritat es trobaran» (Sl 85,11)?
- B 1.3 Com pot créixer una relació dinàmica d'intercanvi de dons entre les Esglésies?
- B 1.4 Com una Església sinodal pot complir millor la seva missió a través d'un compromís ecumènic renovat?
- B 1.5 Com podem reconèixer i recollir la riquesa de les cultures i desenvolupar el diàleg entre les religions, a la llum de l'Evangelí?

B 2. Corresponsables en la missió: com podem compartir dons i tasques al servei de l'Evangelí?

- B 2.1 Com podem caminar junts cap a una consciència compartida del significat i del contingut de la missió?
- B 2.2 Què es pot fer perquè una Església sinodal sigui també una Església missionera «tota ministerial»?
- B 2.3 Com l'Església del nostre temps pot complir millor la seva missió a través d'un major reconeixement i promoció de la dignitat baptismal de les dones?
- B 2.4 Com es pot donar valor al ministeri ordenat, en la seva relació amb els ministeris baptismals, en una perspectiva missionera?
- B 2.5 Com es pot renovar i promoure el ministeri del bisbe des d'una perspectiva sinodal missionera?

B 3. Participació, tasques de responsabilitat i autoritat: quins processos, estructures i institucions són necessaris en una Església sinodal missionera?

- B 3.1 Com s'ha de renovar el servei de l'autoritat i l'exercici de la responsabilitat en una Església sinodal missionera?
- B 3.2 Com podem desenvolupar de manera autènticament sinodal les pràctiques de discerniment i els processos de presa de decisions, accentuant el protagonisme de l'Esperit?
- B 3.3 Quines estructures es poden desenvolupar per a consolidar una Església sinodal missionera?
- B 3.4 Com podem configurar instàncies de sinodalitat i col·legialitat que impliquin agrupacions d'Esglésies locals?
- B 3.5 Com es pot potenciar la institució del Sínode perquè sigui expressió de la col·legialitat episcopal en una Església tota sinodal?

ELEMENTS DE LLENGUATGE

Sobre l'Instrumentum laboris (IL)

- Tot i que no es tracta d'un document de síntesi, l'IL s'ha elaborat a partir **de tot el material recollit durant la fase d'escolta del poble de Déu** —que va començar l'octubre de 2021— i en particular dels Documents finals de les Assemblees continentals. Per això, amb la seva publicació es tanca la primera fase del Sínode “Per una Església sinodal: comunió, participació, missió”, i s'obre la segona —la de celebració— de XVI Assemblea General Ordinària del Sínode del Bisbes, articulada en dues sessions (octubre de 2023 i octubre de 2024).
- **L'IL es pot considerar un punt d'arribada que tanca la primera fase del Sínode.** Tanmateix, el tancament de la primera fase **no significa la conclusió del procés d'escolta i discerniment del Poble de Déu.**
- **L'IL no és un manual d'eclesiologia.** El que es va escriure per al *Document de treball per a l'etapa continental* és vàlid també per a aquest: «No és un document del Magisteri de l'Església, ni l'informe d'una recerca sociològica; no ofereix la formulació d'indicacions operatives, ni metes i objectius, ni l'elaboració completa d'una visió teològica». L'IL és més aviat **el fruit d'una experiència:** l'experiència dels encontres sincers i cordials entre germans i germanes en el fe que han estat font d'alegria. D'altra banda, com ha recordat el papa Francesc: «El tema de la sinodalitat no és el capítol d'un tractat d'eclesiologia, i encara menys un moda, un eslògan o un nou terme a utilitzar o instrumentalitzar en els nostres encontres. No! La sinodalitat expressa la naturalesa de l'Església, la seva forma, el seu estil, la seva missió» (Discurs als fidels de la diòcesi de Roma, 18 de setembre de 2021).
- **L'IL no suggereix respostes, tampoc no pot ser entès com un primer esborrany del document final de l'Assemblea d'octubre** que s'hagi de corregir o esmenar. D'altra banda, la finalitat del procés sinodal «no és produir documents, sinó obrir horitzons d'esperança per al compliment de la missió de l'Església» (DTC 6).
- **L'IL és un instrument de discerniment.** Està pensat com un instrument pràctic al servei de la celebració de l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023 i de la preparació dels que hi participaran. Per això, articula algunes de les prioritats sorgides de l'escolta del Poble de Déu en un seguit de preguntes per a la reflexió i el discerniment de l'Assemblea, amb l'objectiu d'identificar alguns passos concrets a fer per aprofundir en l'aprenentatge del mètode i l'estil sinodal en l'Església del nostre temps.
- **El punt de referència de l'IL és l'Església local, com a lloc teològic on els batejats experimenten contretament caminar junts.** Les preguntes que planteja l'IL són expressió de la riquesa de les realitats locals i les situacions de vida a partir de les quals s'han elaborat: s'omplen amb els noms i rostres concrets dels qui hi van participar, testimonien l'experiència de la fe del Poble de Déu i, per tant, porten l'empremta d'un sentit transcendent.

El que testimonia l'Instrumentum laboris

- **Una experiència d'Església viva:** l'experiència d'encontres sincers i cordials entre germans i germanes en el fe que han estat font d'alegria; ens han fet tocar la catolicitat de l'Església

que, en la varietat d'edats, sexes i condicions socials, manifesta una extraordinària riquesa de carismes i vocacions eclesials i conserva un tresor de diferències de llengües, cultures, expressions litúrgiques i tradicions teològiques.

- La **consciència adquirida** que esdevenir una Església cada vegada més sinodal representa la nostra identitat i la nostra vocació: caminar junts, és a dir, fer sínode, és el camí per a ser veritablement deixebles i amics d'aquell Mestre i Senyor que deia d'ell mateix: «Jo soc el camí» (Jn 14,6). Avui també constitueix un desig profund: "havent-ho experimentat com una gràcia, volem seguir fent-lo".
- **Una Església sinodal no es pot entendre sinó és en l'horitzó de la comunió, que és sempre també missió** d'anunciar i encarnar l'Evangelí en totes les dimensions de l'existència humana. Comunió i missió es nodreixen sobretot en la participació comuna a l'Eucaristia, però també a través d'institucions, estructures i procediments com a espais en què la dignitat baptismal comuna i la corresponsabilitat en la missió no només s'afirmen, sinó que també s'exerceixen i es practiquen.
- **La importància de ser una Església oberta i inquieta en el nostre temps.** El papa Francesc recordava: «Si un cristià no sent aquesta *inquietud interior*, si no la viu, li falta alguna cosa; i aquesta *inquietud interior* sorgeix de la pròpia fe i ens convida a valorar què és el millor a fer, què s'ha de mantenir o canviar. La història ens ensenya que la immobilitat no pot ser una bona condició per a l'Església (cf. *Evangelii gaudium*, 23). I el moviment és conseqüència de la docilitat a l'Esperit Sant, que és el director d'aquesta història en la que tothom és un protagonista inquiet, que mai no s'està quiet» (Discurs als fidels de la diòcesi de Roma, 18 de setembre de 2021).
- **La importància del camí ecumènic:** és una crida a un ecumenisme creatiu i renovat i a estimular el diàleg ecumènic. Tal com va recordar el papa Francesc en el seu discurs a Sa Santedat Mar Awa III Catolicós-Patriarca de l'Església Assíria d'Orient: «El camí de la sinodalitat, que està recorrent l'Església Catòlica és i ha de ser ecumènic, de la mateixa manera que el camí ecumènic és sinodal».
- **Les peculiaritats de les situacions que viu l'Església a les diferents regions del món:** des de les massa guerres que tenyeixen de sang el nostre planeta i exigeixen renovar el compromís en la construcció d'una pau justa, a l'amenaça que representa el canvi climàtic amb la consegüent prioritat de la cura de la casa comuna; des d'un sistema econòmic que produeix explotació, desigualtat i "malbaratament", a la pressió homogeneïtzadora del colonialisme cultural que aixafa les minories; des de l'experiència de patir persecucions fins al martiri, a una emigració que progressivament buida comunitats, amenaçant la seva mateixa supervivència; des del creixent pluralisme cultural que ara marca tot el planeta, a l'experiència de les comunitats cristianes que representen petites minories disperses dins del país on viuen, a l'experiència d'haver de fer front a una secularització cada vegada més important, i de vegades agressiva, que sembla considerar irrellevant l'experiència religiosa, però no deixa de tenir set de la Bona Notícia de l'Evangelí. En moltes regions les Esglésies estan profundament afectades per la crisi dels abusos: sexuals, de poder i de consciència, econòmics i institucionals. Són ferides obertes, les conseqüències de les quals encara no s'han abordat del tot. A la petició de perdó adreçada a les víctimes pel sofriment que ha causat, l'Església hi ha de sumar el compromís creixent de conversió i reforma per a evitar que situacions com aquestes es repeteixin en el futur.

- La importància de la metodologia sinodal per a un estil i dinamisme sinodals, centrats en l'escolta també a través de la conversa en l'Esperit. I la formació en aquest mètode, en particular de dinamitzadors capaços d'acompanyar comunitats a practicar i viure creativament la tensió dinàmica de la sinodalitat.
- La capacitat d'afrontar i gestionar les tensions per abraçar la diversitat com a camí cap a la unitat.
- La integració de la pluralitat a l'Església, també de carismes i ministeris, més enllà de la uniformitat, la fragmentació i la polarització: «El dinamisme sinodal és una manera de relacionar-los i potenciar-los sense esclafar-los en la uniformitat».
- Una Església capaç d'abraçar la vulnerabilitat i la incompletesa.
- La importància de mirar més enllà del present, cap a la dimensió escatològica.
- La necessitat d'una renovació litúrgica que sigui compatible amb les aspiracions dels joves i que alhora preservi tant la seva essència com els seus símbols. Aquesta necessitat sorgeix de la consciència que la litúrgia és el centre de la vida de l'Església amb, sobretot, l'Eucaristia com a “font i cim” de la vida cristiana.
- La necessitat de gestionar la tensió entre la veritat i la misericòrdia, entre voler ser inclusius i al mateix temps ser autèntics i fidels als ensenyaments de l'Església.

Sobre la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes

- El seu objectiu serà relançar el procés i encarnar-lo en la vida ordinària de l'Església, identificant en quines línies l'Esperit ens convida a caminar amb més decisió. El dinamisme del caminar junts de l'Església, en fidelitat a la missió que el Senyor li ha confiat, és el fruit que demanem per a la pròxima Assemblea. En efecte, la finalitat del procés sinodal «no és produir documents, sinó obrir horitzons d'esperança per al compliment de la missió de l'Església» (DTC 6).
- També es demanarà a l'Assemblea sinodal d'octubre de 2023 que escolti amb profunditat les situacions en què l'Església viu i desenvolupa la seva missió.

Sobre la sinodalitat en poques paraules

- La sinodalitat és un procés d'aprenentatge.
- La sinodalitat comença tenint en compte la nostra “situacionalitat”: els punts de partida són diferents per a cadascun de nosaltres.
- La sinodalitat és un procés gradual: és una conversió que es fa pas a pas.
- La sinodalitat és aprendre tot fent.
- La sinodalitat és un camí creatiu i obert.
- La sinodalitat és una experiència espiritual que posa l'Esperit Sant al centre.
- La sinodalitat és l'art de valorar, acollir i saber articular tots els dons i els carismes que el Senyor ha posat a disposició de la seva Església.
- Aquest Sínode és un procés de potenciació dels batejats.
- Aquest Sínode és un camí de reconeixement de l'altre a través de l'escolta.
- Aquest Sínode és una manera d'avançar en la recepció del Concili Vaticà II.